

Basel II Kapsamında Sermaye Yeterliliği

Bankacılık sisteminde yeni risk ölçüm ve değerlendirme esasları getiren Basel II sistemi 1 Temmuz 2012 tarihinden itibaren tüm unsurlarıyla hayata geçti. Bu kapsamda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun ("BDDK") daha önce taslak metinlerini yayınladığı yönetmelikler ve tebliğler 1 Temmuz'dan itibaren yürürlüğe girmek üzere 28 Haziran 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlandı.

Basel II, bankalarda etkin risk yönetimini ve piyasa disiplini geliştirmek, sermaye yeterliliği ölçümlerinin etkinliğini artırmak ve bu sayede sağlam ve etkin bir bankacılık sistemi oluşturmak ve finansal istikrara katkıda bulunmak için sunulmuş önemli bir fırsat olarak görülmektedir. Bu süreç aslında risk yönetimine ilişkin son yıllarda gözlemlenen gelişmelerin bir devamı niteliğindedir ve gelişmiş ülkelerde sektör standardı olarak yürütülen uygulamalar Basel II ile birlikte mevzuat şekline dönüşmüştür.

Avrupa Birliği, Basel II hükümlerini 2007 yılında tüm bankaları ve menkul kıymet şirketleri için uygulamayı planlamaktadır. Basel II'ye hazırlık süreci Avrupa Birliği normlarına uyum çerçevesinde de ele alınmaktadır. Basel II'ye uyum dolaylı olarak Avrupa Birliği standartlarına da uyumu sağlayacaktır.

Basel II'nin Basel I'den Farkı Nedir?

- **Basel I**'de yer alan, kredi riski açısından sermaye yükümlülüğünün OECD ülkesi olup olmama kriterine göre belirlenmesi prensibine dayanan "kulüp kuralı (club rule)" **Basel II** ile birlikte kaldırılmaktadır.
- **Basel II**'de kredi riski, krediyi alan tarafların derecelendirme notlarına göre belirlenmektedir. Basel II'de yer alan bazı yöntemler bağımsız derecelendirme şirketleri¹ tarafından verilen derecelendirme notlarını kullanırken, bazı ileri yöntemlerde -BDDK iznine tabi olmak üzere- bankaların kendi değerlendirmelerine dayanarak verdikleri derecelendirme notları dikkate alınabilmektedir.

- **Basel II** içerisinde bankaların sermaye yeterliliklerini kendilerinin değerlendirmesi istenmekte ve hem sermaye yeterliliği hem de bankanın kendisini değerlendirme sürecinin bankacılık denetim otoritesi tarafından denetlenmesi ve değerlendirilmesi istenmektedir.
- **Basel II** kapsamında sermaye yeterliliğine ilişkin olarak Basel II'ye özgü detaylı bilgilerin kamuya açıklanması zorunluluğu getirilmektedir. Bu husus **Basel I**'de yer almamaktadır.

Basel II düzenlemelerine göre yapılacak raporlamalarda tüm bankalarca piyasa riskine ilişkin Standart Metot (SM); kredi riskine ilişkin Standart Yaklaşım (SY) ve operasyonel riske ilişkin Temel Gösterge Yöntemi (TGY) kullanılarak raporlama yapılması zorunlu tutulmuştur.

Gelişmişlik Düzeyi	Piyasa Riski	Kredi Riski	Operasyonel Riski
BASİT		Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım	Temel Gösterge Yöntemi
ORTA	Standart Metot	Standart Yaklaşım	Standart Yöntem yada Alternatif Standart Yöntem
İLERİ	Riske Maruz Değer Yaklaşımı	Temel İçsel Derecelendirme Yaklaşımı yada Gelişmiş İçsel Derecelendirme Yaklaşımı	İleri Ölçüm Yaklaşımları

¹Yurtdışı yerleşik alacaklarla sınırlı olarak, S&P Fitch, Moody's, DBRS ve Japonya JCR ratingleri kullanılabilir. Türkiye'de yerleşik alacaklara ise JCR Avrasya, Kobirate ve Turkrating tarafından verilen ratingler kullanılabilir. Fakat BDDK henüz bu derecelendirme kuruluşlarını yetkilendirmediği için yönetmelikte belirtilen alternatif yöntemle başvurulması gerekmektedir.

Basel II'nin Sektör Üzerindeki Etkileri Nelerdir?

• Basel I kapsamında ülkemiz Hazinesine ait kıymetlere yatırım yapan yerli ve yabancı bankalar (ülkemizin bir OECD ülkesi olması sebebiyle) bu kıymetler için mevzuata göre sermaye bulundurmaya zorunda değillerdi. Basel II hükümleri çerçevesinde ise, ülkemizin derecelendirme notunun yatırım yapılabilir seviyede olmaması sebebiyle, yabancı para cinsinden kamu menkul kıymetleri için (Eurobondlar ve yabancı para cinsinden iç borçlanma senetleri) %100 risk ağırlığı üzerinden %8 yasal sermaye yükümlülüğü öngörülmektedir.

Türk Lirası cinsinden ve dövizde endeksli Türk Lirası kamu borçlanma senetleri için ise BDDK tarafından risk ağırlığı %0 olarak belirlenmiştir.

- Basel I kapsamında "Nakit Karşılığı Verilen Krediler" için kredinin teminatı olan "nakdin" risk azaltım unsuru dikkate alınmakta ve krediler "%0" risk ağırlığında raporlanmaktadır. Basel I ve Basel II'de bu prensip aynı olmakla birlikte, Basel II'de vade ve para cinsi uyumsuzluğunun da dikkate alınması gerekmektedir.
- Basel I kriterlerine göre, vade kısıtı olmaksızın yurt içi bankalar ve OECD ülkeleri bankaları, %20 risk ağırlığında raporlanmaktadır. Basel II kriterlerine göre, BDDK'nın henüz yerel derecelendirme kuruluşlarına yetki vermemesi nedeniyle Türk Bankaları için aşağıdaki tablo kullanılmaktadır².

Kalan Vade < 3 Ay		Kalan Vade > 3 Ay	
Türk Bankası Rating var	Türk Bankası Rating yok	Türk Bankası Rating var	Türk Bankası Rating yok
TL - %50	TL - %20	TL - %50	TL - %50
YP - %100	YP - %100	YP - %100	YP - %100

² Yurtdışı bankalar ve aracı kurumlardan kalan vadesi 3 ay veya daha kısa olan, ulusal para birimi cinsinden düzenlenen ve bu para birimiyle geri ödenecek olan alacaklara uygulanan avantajlı risk ağırlığından bir kategori yüksek olan risk ağırlığı uygulanmaktadır.

³ Banka kredi müşterilerinin çoğunda BDDK tarafından öngörülen kredi derecelendirme kuruluşlarının dereceleri bulunmaması ve aynı zamanda bu kuruluşların BDDK tarafından henüz yetki verilmemesi nedeniyle, bu müşteriler derecesiz kategorisinde değerlendirilecek olup yönetmelikte yer alan karar ağacı kullanılacaktır.

İletişim:

Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.

Murat Alsan
Denetim Bölümü Başkanı,
Şirket Ortağı
İstanbul, Türkiye
T: +90 216 681 90 00
F: +90 216 681 90 90
E: malsan@kpmg.com

Daha fazla bilgi için

kpmg.com.tr

- Basel II kriterlerine göre yabancı bankalar için aşağıdaki tablo kullanılmaktadır.

Yabancı Banka - Ratingi var	Yabancı Banka - Ratingi yok
Yerel para cinsinden borçlanmalar	Başlangıç vade < 3 ay
Uzun vadeli "local currency" ratingi ile eşleşen risk ağırlığı kullanılır	Minumum % 20 risk ağırlığı uygulaması koşuluyla, bankanın kurulu olduğu ülkenin ratinginden daha düşük bir risk ağırlığı uygulanamaz
Yabancı para cinsinden borçlanmalar	Başlangıç vade > 3 ay
Uzun vadeli "local currency" ratingi ile eşleşen risk ağırlığı kullanılır	Minumum % 20 risk ağırlığı uygulaması koşuluyla, bankanın kurulu olduğu ülkenin ratinginden daha düşük bir risk ağırlığı uygulanamaz

Yurtdışı yerleşik alacaklarla sınırlı olarak, S&P, Fitch, Moody's, DBRS ve Japonya JCR ratingleri kullanılabilir.

- Derecesiz bazı yabancı bankalar ile yapılan işlemler %150 risk ağırlığında değerlendirilmiştir. Basel I'de söz konusu bankalar %100 risk ağırlığında değerlendirilmektedir. Dereceli ve derecesiz Türk Bankaları ile yapılan YP işlemler %100 risk ağırlığında değerlendirilmektedir. Basel I'de söz konusu bankalar %20 risk ağırlığında değerlendirilmektedir.
- Basel II kriterlerine göre yönetmelikte yer alan kurumsal alacak tanımına giren krediler %100 risk ağırlığına, perakende alacak tanımına giren krediler %75 risk ağırlığına tabi olacaktır.
- Basel I kapsamında "Nakit Karşılığı Verilen Krediler" için kredinin teminatı olan "nakdin" risk azaltım unsuru dikkate alınmakta ve krediler "%0" risk ağırlığında raporlanmaktadır. Basel I ve Basel II'de bu prensip aynı olmakla birlikte, Basel II'de vade ve para cinsi uyumsuzluğunun da dikkate alınması gerekmektedir.

KPMG Size Nasıl Yardımcı Olabilir?

- Mevcut sisteme göre karmaşık bir yapıya ve dile sahip olan Basel II hakkında firma yönetim kurulu, ortak, üst düzey yönetici ve /veya yöneticilerine bilgilendirme toplantıları ve sunumları
- Bankanızın kurumsal yönetim ilkelerine uygunluğunun belirlenmesi
- "Finansal hizmetler sektörü dışında kalan şirketlerin" Basel II'nin getirdiği standartlara ve risk derecelendirme kuruluşlarıyla bankaların derecelendirmelerine hazır hale getirilmesi
- Basel II ile ilgili olarak eğitim ihtiyacının ve katılımcıların belirlenmesi, gruplandırılması ve size özel In-House eğitim programlarının sunulması

Bu dokümanda yer alan bilgiler genel içeriklidir ve herhangi bir gerçek veya tüzel kişinin özel durumuna hitap etmemektedir. Sürekli güncel ve doğru bilgi sunumuna özen gösterilmesine karşın bu bilgiler her zaman her durumda doğru olmayabilir. Hiç kimse özel duruma uygun bir uzman görüşü almaksızın, bu dokümanda yer alan bilgilere dayanarak hareket etmemelidir. KPMG International Cooperative bir İsviçre kuruluşudur. KPMG bağımsız şirketler ağına üye firmaları KPMG International Cooperative'e bağlıdır. KPMG International Cooperative müşterilerine herhangi bir hizmet sunmamaktadır. Hiç bir üye firmasının KPMG International Cooperative'e veya bir başka üye firmayı üçüncü şahıslar ile karşı karşıya getirecek zorlayıcı yada bağlayıcı hiçbir yetkisi yoktur.

© 2012 Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş., KPMG International Cooperative'in üyesi bir Türk şirkettir. KPMG adı ve KPMG logosu KPMG International Cooperative'in tescilli ticari markalarıdır. Türkiye'de basılmıştır.